

מרכז בגין-סאדאת לחקרים אסטרטגיים

סין ומגפת הקורונה

מאת רועי ילינק

מבט מבס"א מס' 1,576, 21 במאי 2020

תקציר: מגפת הקורונה מחדדת מספר תובנות לגבי התנהלותה של ההנהגה הסינית והשלכותיהן הפנימיות והחיצוניות מרחיקות הלכת.

הקורונה אינה המגפה הראשונה המיוצאת מסין לרחבי העולם בעשורים האחרונים, והסיבה המרכזית לכך היא הרגלי התזונה של קבוצה קטנה של סינים הצורכים חיות בר אקזוטיות שבסבירות גבוהה מאוד היוו את המקור למגפות אלה. ניתן ללמוד מכאן שההנהגה בסין, הידועה ביכולת השליטה הגבוהה שלה, אפשרה ואף עודדה את פעילות שווקי חיות הבר בוואהן ובערים נוספות: למרות סגירתם לאחר מיגור מגפת הסארס (2002-4) נפתחו שווקים אלה תוך חודשים ספורים בשל דרישת הלקוחות שניתן להניח שהינם בני המעמד הגבוה היכול להרשות לעצמו בשר יקר במיוחד. בכך העדיף השלטון הסיני את טובת המיעוט הפריביליגי על טובת ההמון, ולא בפעם הראשונה.

התפשטות המגפה החריפה במידה ניכרת עקב חוסר שקיפותו של המשטר והעדר תקשורת ושיח חופשי במדינה. אמנם היכולת לשלוט ביד רמה וללא הפרעות מהווה גורם מרכזי בהצלחה הכלכלית הסינית, אולם לשיטה זו חסרונות לא מעטים והתפרצות המגפה הנוכחית מהווה עדות לכך. תפוצת המגפה הייתה יכולה להיות מצומצמת בהרבה לו היו המפלגה וההנהגה המקומית בוואהן שועות להתרעות ולאזעקות שהגיעו מהשטח במקום לדכאן ולהשתיקן, ולו היו התקשורת והשיח במדינה פתוחים יותר. עם זאת שליטתו הרודנית של המשטר אפשרה לטפל במגפה באופן יעיל ומהיר ביותר שכן הנחיותיו והוראותיו נאכפות בדרך כלל במלואן וללא ההתנגדות משמעותית או שיח ציבורי בנושא. במחצית חודש מרץ, כחודשיים לאחר ההתפרצות המשמעותית של הנגיף, הודיע פקיד מפלגה בכיר על הסרתן הקרובה של מגבלות התנועה באזורים הנמצאים בסיכון נמוך על מנת לאפשר לתושבים להגיע למקומות עבודתם; וכן היה, כאשר המשק הסיני מנסה בכל כוחו לשוב לשגרה תוך הערכת מידת הסיכון במחוזות השונים והתרת כניסה לאזורים המוגדרים כבעלי סיכון נמוך.

ההשוואה למגפת הסארס מאפשרת אינדיקציה לשינוי הדרמטי במעמדה של סין בעולם תוך פחות משני עשורים. אם הסארס הביא להידבקותם של כ-8,000 בני אדם ברחבי העולם ולפטירתם של כעשירית ממספר זה, הרי שמגפת הקורונה הביאה למותם של כ-250,000 מתוך כ-3.4 מיליון חולים מוכחים וקרוב למדי שמספר הקורבנות והחולים גדול בהרבה עקב בעיות מדידה, מניית נפטרים, וניסיונות הסתרת היקף התמותה על-ידי המשטרים במדינות מסוימות. תפוצה רחבה זו הינה פועל ישיר

של קשריה המתהדקים של סין עם מדינות רבות, ואין זה פלא שמוקד התפרצות מרכזי נוסף היה באיראן - אחת מבנות בריתה האסטרטגיות של סין.

היקף עוצמתה הרכה הגלובלית של סין אף משתקף באופן בו היא משתמשת במכונת התעמולה החזקה ורבת השלוחות שהקימה במדינות רבות - אם בדמות נציגות כלי תקשורת סיניים, אם באמצעות מאות מכוני קונפוציוס הפזורים ברחבי העולם, ואם באמצעות חדירה לאמצעי תקשורת מקומיים - על מנת להשפיע על הדיון הציבורי בסוגיית הקורונה ולעצב נרטיב לפיו אין סין אחראית להתפרצות המגפה שהייתה עשויה להתפרץ בכל מקום אחר.

מוקדם להעריך את השפעת המגפה על מעמדה הבינלאומי של סין ויחסיה העתידיים עם המערב ואזורים אחרים בעולם, אך פעלתנותה ההומניטרית-לכאורה של בייג'ינג ברחבי העולם - כשליחת ציוד וסיוע רפואי למדינות שומות ולארגון הבריאות העולמי תוך פרסום עובדה זאת והבלטת הערבות ההדדית (בעיקר כל עוד ארה"ב אינה מסוגלת לעשות כן) - מעידה על חששותיה לגבי העתיד מחד גיסא, ועל יכולותיה הבלתי מבוטלות מאידך גיסא.

רועי ילינק הוא דוקטורנט בחוג ללימודי המזה"ת באוניברסיטת בר-אילן העוסק בממשק בין מדינות המזה"ת וסין, עמית מחקר בפורום קהלת ובפרוייקט ChinaMed ועיתונאי עצמאי.